

VÁLOGATÁS AZ IPARJOGVÉDELMI SZAKÉRTŐI TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY KNOW-HOW VÉDELME KÉRDÉSÉBEN

ISZT-9/2016¹

I. A tényállás

1. A törvényszék szellemi alkotáshoz fűződő jog megsértése iránti perben szakértőként rendelte ki a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (a továbbiakban: SZTNH) mellett működő Iparjogvédelmi Szakértői Testületet.
2. A törvényszék a szakértői vizsgálat lefolytatásához rendelkezésre bocsátotta a per iratait. A szakértői testület a teljes iratanyagot áttanulmányozta.
3. A törvényszék szakértő kirendelésére (szakértői vélemény készítésére) vonatkozó végzése és a testület részére megküldött perbeli iratok alapján a körülmények az alábbiak szerint foglalhatók össze.

A felperes, valamint perben nem álló két társa közösen szerzői az „Előterjesztés a Nemzeti Játék- és Taneszköz-stratégia kimunkálásához” című műnek (a továbbiakban: tanulmány), amelyet irodalmi műfajban az ARTISJUS Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület 2001. március 19. napján vett nyilvántartásba.

A felperes és szerzőtársai a tanulmányban kidolgozott koncepció megvalósításához partnereket kerestek, és ennek során a 2003. év elején kerültek kapcsolatba a másodrendű alperes ügyvezetésével működő kht.-val, illetve az elsőrendű alperessel. A koncepció lényegét 2003. március 19-én ismertették a másodrendű alperessel, és átadták részére a tanulmányt. A másodrendű alperes 2003 májusában tájékoztatta a felperest és szerzőtársait, hogy a kht. egy vállalkozások számára kiírt pályázaton vesz részt, és egy játék- és taneszközklaszter működését megalapozó megvalósíthatósági tanulmány előkészítését szolgáló pályázatot nyújt be. A negyedrendű alperes 2003. május 12. napján támogatás elnyerésére nyújtott be sikeres pályázatot a „Játék- és Taneszköz Klaszter Dél-Dunántúlon program megvalósításához” (a továbbiakban: pályázat).

2003. szeptember 26. napján tíz vállalkozás – közöttük az elsőrendű alperes, valamint a felperes egyik szerzőtársának érdekeltségébe tartozó cég – együttműködési megállapodást írt alá a „Játék- és Taneszköz Klaszter létrehozására a Dunántúlon”. Ezt követően 2003. október 10. napján a felperes, valamint az elsőrendű és a másodrendű alperesek több, a perben nem álló személlyel „Dél-dunántúli játék- és taneszköz projekt menedzsment szerződés”

¹ A szakértői vélemény bírósági megkeresés alapján, folyamatban lévő ügyben született.

címmel kötöttek megállapodást arról, hogy a dunántúli játék- és taneszközklaszter létrehozása érdekében együttműködnek, majd a megállapodást klasztermenedzsment-szerződéssé minősítik át, ha a klaszter működésének feltételei biztonsággal kialakításra kerülnek. Megállapodtak abban, hogy a klaszter működésének szellemi háttérét a felperes és szerzőtársai tanulmányban kifejtett szerzői műve biztosítja, gazdasági-kondicionális háttérét pedig az elsőrendű alperes üzleti működési terve, illetve a működést lehetővé tevő forráskutatás és forrásbiztosítás által értékbiztosított munka adja. Az ily módon közösen létrehozott értéket, az ún. jogvédett alapot ... forintban határozták meg, amelyből 50%-ot a felperes és szerzőtársai által biztosított szellemi mű, további 50%-ot az elsőrendű alperes által biztosítandó gazdasági-kondicionális háttér képviselt. Megállapodtak a szerzők abban is, hogy működésüket közös társaságba szervezik, amelynek a megalapítására azonban nem került sor.

A Regionális Fejlesztési Tanács 2004. május 14. napján vissza nem térítendő támogatás nyújtására kötött szerződést a negyedrendű alperessel. A közbeszerzési eljárás eredményeként a negyedrendű alperes 2004. július 1. napján kötött szerződést az elsőrendű alperessel, amelyben díjazás mellett megrendelte a „Játék- és Taneszköz Klaszter megszervezése és működési feltételeinek biztosítása a Dél-Dunántúlon” projekthez az intézményfejlesztés és a vállalati együttműködés feltételeit megalapozó megvalósíthatósági tanulmány kidolgozását, klaszterarculat-tervezést és webportál létrehozását, képzési modulok kidolgozását, továbbá vezetői tréning megszervezését és végrehajtását. Az egyes részfeladatok megvalósítására az elsőrendű alperes a felperessel, valamint két, perben nem álló céggel kötött szerződést.

A felperes az általa készített megvalósíthatósági tanulmányt 2004. szeptember 30. napjáig az elsőrendű alperes rendelkezésére bocsátotta, aki díjazást fizetett a felperes részére. Később jogerős ítélet a felperest hibás teljesítés miatt ... Ft és járulékai visszafizetésére kötelezte.

A felperes 2004. december 29. napján a projektmenedzsment-szerződéstől elállt, és a „jogvédett alapból” való részesedése fele részének kifizetését kérte, annak eredménytelensége miatt pert indított.

A törvényszék a Szerzői Jogi Szakértői Testületet (a továbbiakban: SZJSZT) szakértőként rendelte ki annak megállapítására, hogy a pályaműben megjelent-e az irodalmi műben szereplő olyan egyedi gondolat/elképzelés, koncepció, amelynek engedély nélküli felhasználása szerzői jogokat sért, valamint kérte a szerzői koncepció jogosult felhasználása esetére a szerzőtársakat megillető díjazás mértékének meghatározására. Szakértőként rendelte ki továbbá az SZJSZT-t annak meghatározására, hogy az SZJSZT-07/2010 számú szakértői véleményben megállapított jogsértésre figyelemmel a pályaműben elfoglalt szerzőiív-terjedelem egész műhöz viszonyított aránya alapján milyen összegű jogdíj illette volna meg a szerzőtársakat jogosult felhasználás esetén. Végül annak megállapítását is várta a bíróság az SZJSZT-től, hogy a „Játék és Taneszköz Klaszter fejlesztése a Dél-Dunántúlon” címmel elkészített megvalósíthatósági tanulmányban felhasználásra került-e a szerzőijog-védelem alatt álló irodalmi mű, az abban megjelenő koncepció.

Az SZJSZT úgy foglalt állást, hogy az „Előterjesztés a nemzeti játék- és taneszköz-stratégia kimunkálásához” című műben és a pályaműben megjelenő azonos koncepció önmagában szerzői jogilag nem védett; az ötlet, koncepció, elképzelés díjazása kívül esik a szerzői jogi felhasználás körén. Megállapította továbbá, hogy a „Játék és Taneszköz Klaszter fejlesztése a Dél-Dunántúlon” címet viselő dokumentum a tanulmányban vázolt koncepció „továbbgondolásának” tekinthető, ami nem szerzőiengedély-köteles műfelhasználás.

A törvényszék megismételt eljárásban meghozott ítéletét az ítélőtábla helybenhagyta. A jogerős ítélettel szemben a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán eljáró Kúria felülvizsgálati bíróságként meghozott részítéletével a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és a negyedrendű alperest a további jogsértéstől eltiltotta, ezt meghaladóan pedig az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította, a szerzői jogi jogsértéssel összefüggésben elégtétel adására valamint a Ptk. 86. § (3) bekezdésében védett szellemi alkotáshoz fűződő jog megsértésének megállapítására és jogkövetkezményeinek alkalmazására irányuló kereset elbírálása érdekében.

A Kúria részítéletében rögzítette, hogy a koncepció (ötlet, elv, elgondolás) szerzői jogi védelmének hiánya miatt annak jogosulatlan átvétele a szerzői jogi jogsértés megállapítására irányuló keresetet nem alapozza meg. A felperes az „Előterjesztés a nemzeti játék- és taneszköz-stratégia kimunkálásához” című írásműben kifejtett koncepció átvételét, felhasználását tévesen sérelmezte szerzői jogi alapon, tartalmilag azonban ez a kifogása a Ptk. szellemi alkotásokra vonatkozó védelem körében értékelhető volt. A felperes és szerzőtársai által készített tanulmányban az oktatási rendszerhez kapcsolódó játék- és taneszközyártásról, fejlesztésről kifejtett elképzelés és módszer a Ptk. 86. § (3) bekezdés alapján a külön jogszabályok hatálya alá nem tartozó, védett szellemi alkotásnak minősül.

A Kúria részítéletében előírta annak vizsgálatát, hogy a tanulmányban szereplő, szerzői jogi védelemben nem részesülő koncepció (egyedi, sajátos módszer, elv vagy elgondolás) a negyedrendű alperes által benyújtott pályázatban átvételre került-e. Iránymutatásul adta, hogy a tanulmány és a pályázat összevetésével, szükség szerint – oktatási és szervezési-gazdasági szakismerettel rendelkező – szakértő kirendelésével kell vizsgálni, hogy a pályázatban, valamint a sikeres pályázat eredményeként megkötött támogatási szerződés alapján a negyedrendű és az elsőrendű alperes között 2004. július 1. napján létrejött szerződésben vállalt kötelezettségek teljesítése során átvételre került-e a tanulmányban kifejtett és a Ptk. 86. § (3) bekezdésben védett szellemi alkotásnak minősülő koncepció, illetve annak tartalmilag meghatározó elemei. Vizsgálni szükséges azt – a szellemi alkotás felhasználása megállapítása esetén –, hogy a védett szellemi alkotást felhasználó alperes(ek)nél keletkezett-e olyan vagyoni eredmény (a szellemi alkotás felhasználásával elért bruttó eredmény), amely a Ptk. 87. § (2) bekezdése szerint a felperes részletetés iránti igényét megalapozza.

A törvényszék előtt megismételt eljárásban előterjesztett pontosított kereseti kérelem (7. szám alatt) a szellemi alkotáshoz fűződő jog megsértésének megállapítására, a további

jogsértéstől való eltiltásra, elégtétel adására, a jogtalanul felhasznált koncepció felhasználása ellenértékének megfizetésére, az elsőrendű és a negyedrendű alperes által elért vagyoni eredményben való felperesi részeltetésre irányult.

A felperes a részeltetési igénye összecszerűségét oly módon határozta meg, hogy a negyedrendű alperes által elért könyv szerinti ... Ft eredmény a szerzői kört illető 50%-ából, ... Ft-ból kiindulva, az egyik szerzőtársa által engedélyezett 1/3 részre tekintettel azt ... Ft-ban érvényesítette (9. számú jegyzőkönyv).

II. A feltett kérdések

A megkeresés és annak kiegészítése értelmében a szakértői vizsgálatnak a következő kérdésekre kell választ adnia.

1. *Védett szellemi alkotásnak minősül-e a tanulmányban szereplő koncepció, az társadalmilag széles körben felhasználható-e, közkinccsé vált-e?*
2. *A pályázatban, valamint a sikeres pályázat eredményeként megkötött támogatási szerződés alapján a negyedrendű és az elsőrendű alperes között 2004. július 1. napján létrejött szerződésben vállalt kötelezettségek teljesítése során átvételre, felhasználásra került-e a tanulmányban kifejtett koncepció, illetve annak tartalmilag meghatározható elemei?*
3. *A védett szellemi alkotás felhasználása esetén az azt felhasználó alperes(ek)nél keletkezett vagyoni eredményből, a szellemi alkotás felhasználásával elért bruttó eredményből a Ptk. 87. § (2) bekezdés szerinti részeltetési igény alapján milyen mértékű (arányú) részeltetés indokolt a védett szellemi alkotás felhasználásáért?*
4. *Egyéb, az ügy megítélése szempontjából jelentős kérdések megválaszolása.*

III. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület eljárása

1. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület a 270/2002. (XII.20.) Korm. rendelet által meghatározott feladatkörben, szervezeti és eljárási rendben, valamint a tényállásra irányadó jogszabályok rendelkezései alapján alakította ki az alábbiakban kifejtésre kerülő álláspontját.
2. A kormányrendelet értelmében a szakértői testület a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt; a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást. A jelen szakértői vélemény megállapításai és következtetései a törvényszék által megtekintésre megküldött periratokban foglalt ismertetéseken, valamint a hatályos jogszabályokon alapulnak.
3. Ez a szakértői vélemény a vizsgált szellemi alkotással kapcsolatos ügyben eljáró bíróságokat nem köti.

IV. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület álláspontja

A szellemi alkotások jogi védelmének rendszere a Polgári Törvénykönyvben

A bíróság által feltett kérdések fényében – amelyek valamely konkrét szellemitulajdon-védelmi oltalmi formára történő utalás nélkül érintik egy koncepció szellemi alkotáskénti megítélhetőségét és oltalmazhatóságát – indokolt a szellemi alkotások régi Ptk.-ban, illetve egyes külön jogszabályokban is lefektetett hatályos jogi szabályozásának, valamint az ahhoz kapcsolódó hazai bírói joggyakorlatnak az áttekintése. További indoka a jogintézmények rövid bemutatásának, hogy azokat a peres felek előadásai nem határolják el a szükséges mértékben, az egyes oltalmi kategóriákhoz tartozó fogalmakat több esetben egymást helyettesítve használják.

a) Általános védelem

A Ptk. a személyek polgári jogi védelméről szóló címben, 86. §-ának (1) bekezdésében – amelyet szellemitulajdon-védelmi generálklauzulának tekinthetünk – általános jelleggel írja elő a szellemi alkotások védelmét. A Ptk. a szellemi alkotás fogalmát nem határozza meg, azaz a védelem tárgyainak lehetséges köre e törvény alapján nem zárt. A bírói gyakorlat által alkotott definíció szerint „[j]ogi értelemben vett szellemi alkotásról ugyanis csak abban az esetben beszélhetünk, ha az meghatározott szellemi tevékenység, alkotási folyamat eredménye; már megformált gondolati tartalmat, azonosítható és egyediesíthető gondolatsort, gondolati szövedéket fejez ki. Ahhoz tehát, hogy a ... szellemi alkotás ... védelemben részesülhessen, minimálisan meg kell hogy feleljen annak a követelménynek, hogy felismerhetőek legyenek rajta a szellemi tevékenységből fakadó eredetiség jegyei.” (BH2005. 209)

A jogvédelem kettős irányú: egyrészt védett az alkotási folyamat, másrészt védett maga a létrehozott mű is. A Ptk. 86. §-ának (1) bekezdése szerinti védelem a (2), (3) és (4) bekezdésben keresztül valósul meg, az itt található szabályok bontják ki a tartalmát. Ennek megfelelően a szellemi alkotások állhatnak szerzői jogi védelem vagy iparjogvédelmi oltalom alatt, ennek hiányában pedig – az alábbiakban kifejtettek szerint – nevesítetlen szellemi alkotásként vagy szervezési ismeretként részesülhetnek jogi védelemben. Ezt a Ptk.-hoz fűzött kommentár is megerősíti, vonatkozó része szerint a személyhez fűződő jogok körében, valamint a Ptk. 86. §-ának (1), (3) és (4) bekezdésében foglalt szabályok többletvédelemnek minősülnek a (2) bekezdés szerinti külön jogszabályok által létrehozott oltalmi formákhoz képest: azaz azok a szellemi alkotások, amelyek a külön jogszabályok hatálya alól valamilyen okból „kiszorulnak”, az általános szabályok alapján védelmet élvezhetnek.

b) Külön jogszabályok által meghatározott oltalmi formák

A Ptk. 86. §-ának (2) bekezdésében találjuk a külön jogszabályok hatálya alá tartozó szellemitulajdon-védelmi oltalmi formákat: a szerzői jogot, valamint az egyes iparjogvédelmi

oltalmi formákat (így különösen a szabadalmi, a védjegy-, a földrajziárjelző-oltalmat, valamint a használati- és a formatervezésiminta-oltalmat). A külön jogszabályok által létrehozott védelem csak az egyes oltalmi formáknál megjelölt alkotót illeti meg, és csak a jogszabályokban megjelölt tartalommal és feltételekkel.

A szerzői jog az irodalmi, művészeti, tudományos alkotásokat védi, a védelem pedig a mű megalkotásával keletkezik (nyilvántartásba vétel vagy bármilyen más hatósági aktus nélkül), amennyiben az megfelel a törvény szerinti feltételnek, azaz a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik.

Az iparjogvédelem körébe tartozó oltalmi formák által biztosított védelem időben és térben korlátozott monopolhelyzetet hoz létre a jogosult javára, aki az oltalmi idő fennállása alatt kizárólagosan jogosult a találmány, a védjegy, a minta stb. gazdasági tevékenység körében történő hasznosítására. Fontos rámutatni, hogy míg a szerzői jog csak az adott konkrét mű egyéni megjelenési formáját védi (vagyis az alapjául szolgáló ötletet, a mű tartalmát nem), az iparjogvédelmi oltalom feladata éppen ennek a (jellemzően műszaki) tartalomnak a védelme.

c) Hézagmentes oltalom²

A Ptk. 86. §-ának (3) bekezdése az ún. hézagmentes oltalom jogintézményéről rendelkezik, azaz kiterjeszti a védelmet a külön jogszabályok által nem nevesített szellemi alkotásokra, amelyek társadalmilag széles körben felhasználhatók, és azáltal, hogy még nem váltak közkinccsé, a jogosult számára értéket képviselnek, amely azonban nem feltétlenül vagyoni jellegű. Az oltalom törvényi feltételeit a bírói gyakorlat is megerősíti (BDT 2007/12/192), amennyiben kimondja, hogy „[a] külön törvény hatálya alá nem tartozó szellemi alkotás akkor részesül jogi védelemben, ha társadalmilag széles körben felhasználható, és még nem vált közkinccsé. E feltételek hiányában a jogsértés nem állapítható meg, és kártérítési kötelezettséget sem keletkeztet a szellemi termék felhasználása.”

A hézagmentes oltalom fennállásának első alapvető törvényi feltétele, hogy a szellemi alkotás társadalmilag széles körben felhasználható legyen. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület álláspontja szerint annak vizsgálatakor, hogy egy szellemi alkotás (vagy bármilyen más ismeretösszeg) társadalmilag széles körben felhasználható-e, nem abból kell kiindulni, hogy a felhasználás milyen létszámú személyi kör számára lehet előnyös, hanem abból, hogy elősegíti vagy megkönnyíti valamely összetársadalmi érdek megvalósulását.

A közkinccsé válás hiányára (vagyis a titkosságra) vonatkozó törvényi feltétel tartalmát alább, a know-how kapcsán fejti ki a szakértői testület.

² Ezzel összefüggésben szükséges rámutatni, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (új Ptk.) feladta a szellemi alkotások hézagmentes oltalmának elvét, így a külön jogszabályok által meghatározott oltalmi formák mellett csupán az üzleti titok és a know-how részesül védelemben.

d) A know-how oltalma

A Ptk. a 86. § (4) bekezdésében, az oltalom „hézagmentességét” biztosító (3) bekezdést követően, azt mintegy kiegészítve rendelkezik a know-how oltalmáról. A törvény az oltalom tárgyát nem nevezi ugyan know-how-nak, de szabályozza a jogintézményt, amikor kimondja: *„[a] személyeket védelem illeti meg a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében is. A védelmi idő kezdetét és tartamát jogszabály határozza meg.”*

A hivatkozott külön jogszabály, azaz a Ptk. módosításáról és egységes szövegéről szóló 1977. évi IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról rendelkező 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 4. §-ának (1) bekezdése a védelmi idő kezdetéről nem nyilatkozik, annak tartamáról pedig szűkszavúan rendelkezik: *„[a] személyeket a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében a megkezdett vagy tervbe vett hasznosítás esetén a közkinccsé válásig illeti meg a védelem.”*

E két törvényi rendelkezés adja a know-how jogintézményének jogi alapjait. Ezeket a rendelkezéseket – tekintettel arra, hogy nem áll mögöttük az iparjogvédelmi ágazati törvényekhez hasonló cizellált jogszabály – a bírói gyakorlatnak kellett kibontania, értelmeznie és tartalommal kitöltenie. A Legfelsőbb Bíróság Gazdasági Kollégiumának GK 52. számú állásfoglalása (BH 1990/1. szám) a következőképpen nyilatkozik a know-how-ról:

„A Ptk. 87. §-ának (2) bekezdésében szabályozott³ vagyoni értékű gazdasági, műszaki, szervezési ismeretek és tapasztalatok mint a szellemi tevékenység eredményei a szellemi alkotások fogalma alá tartoznak. Bár kizárólagosságot biztosító jogkövetkezmények nem fűződnek hozzájuk, a jogosulatlan felhasználással szemben ezek az ismeretek is védelemben részesülnek (pl. titokvédelem), és a jogosult követelheti, hogy az eredményeit elsajátító vagy felhasználó személy részesítse őt az elért vagyoni eredményben. Az is gyakori, hogy ezeket a vagyoni értékű ismereteket és tapasztalatokat ellenérték fejében átruházzák. A know-how mint szellemi alkotás tehát vagyoni értéket képvisel és forgalomképes...”

A fenti jogszabályi rendelkezések értelmében – figyelemmel a rájuk épülő bírói gyakorlatra is – a hatályos Ptk. szerinti know-how-fogalom elemei a következők:

- relatív titkossággal bír (közkinccsé még nem vált);
- vagyoni értéket képvisel;
- gazdasági, műszaki vagy szervezési jellegű;
- jogosultja az a személy (jogalany), aki az ismeretet, tapasztalatot kifejlesztette, illetve a meglévő korábbi ismeretekből, tapasztalatokból leszűrte (szintetizálta);

³ A Ptk. 87. §-ának (2) bekezdése ugyan a nevesíthető szellemi tulajdon-jogok és a know-how kapcsán érvényesíthető speciális igényt szabályozza, az idézet további részéből egyértelmű, hogy a know-how jellemzéséről van szó.

- gyakorlati ismeretnek minősül, azaz nem valamilyen jelenség felismeréséről van szó, hanem egy olyan – a gyakorlatban alkalmazható – ismeretről vagy tapasztalatról, amelynek a hasznosítása legalább tervbe van véve;
- nem áll más, nevesített iparjogvédelmi oltalom alatt.

A know-how jellegű ismeretek közkinccsé még nem vált természete az üzleti titok titkosági kritériumához képest szélesebb kört ölel fel. Ez azt jelenti, hogy nem kizárólag olyan információkról lehet ebben a körben beszélni, amelyek csupán egy szűk, meghatározható kör számára hozzáférhetőek (azaz szűk értelemben véve titkosak), hanem idetartoznak az olyan – egyébként bárki számára hozzáférhető, de speciális szempontok szerint csoportosított – ismeretek is, amelyeknek összeállítása olyan mennyiségű munkaráfordítást igényel, amely miatt a felhasználni kívánó számára előnyösebb a kész ismeret megszerzése, mint a saját kutatásban való előállítás. Ez utóbbi esetben a know-how-t képező adatok nem a titkosságuk miatt, hanem az összegyűjtésükhöz vagy a rendszerezésükhöz szükséges erőfeszítések nagysága miatt korlátozottan hozzáférhetőek.

Ehhez járul a bírói gyakorlat azon megállapítása, amely szerint *„az a tény, hogy a tudomány állásához kapcsolódó, feltételezett ismeret az adott megoldás előállításának lehetőségét az érintett szakmai kör részére nem zárja ki, önmagában nem eredményezi a megoldás közkinccsé válását [Ptk. 86. § (3) bek., 87. § (2) bek., 1978. évi 2. tvr. (Ptké. II/4. § (1) bek.]”* (BH1992. 391.).⁴ Ebből is világosan látszik, hogy a know-how relatív titkosságára (korlátozott hozzáférhetőségére) vonatkozó követelmény teljesülése esetről esetre vizsgálandó, azaz a közkinccsé válásnak nincs olyan szigorúan és világosan rögzített zsinórmértéke, amely a szabadalmazhatósághoz szükséges abszolút újdonsághoz volna hasonlítható. Egy adott megoldás, amelyet a jogosult nem kezel titkosan (a hatályos szabályok szerint ez csupán az üzleti titok körében követelmény), mindaddig oltalmat élvezhet know-how gyanánt, amíg az érintett szakmai körökben nem terjed el annyira, hogy korlátozott hozzáférhetőségéről már nem lehet beszélni.

A vagyoni értékűség kritériuma, – amelyből a forgalomképesség szükségszerűen következik – azt is maga után vonja, hogy a közkinccsé válás elkerüléséhez a jogosultnak jellemzően gazdasági érdeke fűződik, azaz az érintett ismeret vagy tapasztalat a jogosult számára versenyelőnyt jelent. Ezt egészíti ki és erősíti meg a gazdasági, műszaki vagy szervezési jellegre történő utalás, és ezért tekinthető a know-how fogalmi elemének a gyakorlati alkalmazhatóság is, amely legalább a tervbe vett hasznosítást maga után vonja.

A know-how fogalmának egyik leglényegesebb eleme az, hogy nevesített iparjogvédelmi oltalom alatt nem áll, azaz a know-how-t képező ismeretek nem voltak lajstromozásra irányuló eljárás tárgyai, ennél fogva hatósági vizsgálatukról és értékelésükről sem beszélhe-

⁴ Igaz ugyan, hogy mindez a nevesítetlen szellemi tulajdon-jogok kapcsán került megfogalmazásra, ám a közkinccsé válás mindkét kategóriára nézve azonosan értelmezhető fogalom, így a know-how-ra is irányadó (annál is inkább, mivel a jogalkotó a védelem lejárta is a közkinccsé váláshoz kötötte).

tünk, és okirattal igazolható jogosultjuk sincs.⁵ Mindennek a know-how védelméből fakadó jogokra nézve rendkívül fontos következményei vannak. Egy lajstromozatlan – és ilyenformán bizonytalan (eseti megítélést igénylő) kezdetű és lejárátú, ráadásul nem nyilvánosságra hozott tárgyú – oltalom nem adhat kizárólagos jogot a jogosultnak, azaz a know-how-védelem megsértése csak az ismeret jogszerűtlen megszerzése vagy az azzal való visszaélés által valósulhat meg. A védelemnek ez a relatív természete azt eredményezi, hogy az ismereteknek a jogszerűen megszerzett termékből való kikövetkeztetése (mérnöki visszafejtés), a know-how tárgyát képező ismeretek független (párhuzamos) kifejlesztése, valamint az érintett információk jóhiszemű (pl. kiállításon, más nyilvános rendezvényen vagy kiadványból történő) megszerzése kizárja a jogosultnak az ezeket megvalósító személyekkel szembeni fellépését.

Lényeges kérdéseket vet fel a know-how-hoz kapcsolódó jogok gyakorlására jogosult személy megállapításának kérdése is. A Ptk. 86. §-ának (4) bekezdése úgy fogalmaz, hogy a személyeket védelem illeti meg „...ismereteik és tapasztalataik tekintetében is”. Ebből az következik, hogy a know-how-védelem eredeti jogosultjának az minősül, aki tevékenysége során az adott ismeretet vagy tapasztalatot kifejlesztette, illetve szintetizálta.

A know-how-védelem ernyője alá vonni kívánt ismeretek írásos rögzítettsége (azaz a „tárgyasult forma” követelménye) nem jogszabályi kitétel, azaz önmagában nem fosztja meg az ismereteket a know-how-minőségtől az a tény, hogy a szóban forgó ismeret ilyenként nincs dokumentálva. A tárgyasult forma, azaz az azonosítható rögzítettség a bírói gyakorlatban a know-how apportálhatóságához szükséges előfeltételként jelenik meg, nem pedig a védelem *sine qua non*-jaként. A BH2000.219. jogesetben olvasható megállapítás tehát, amely szerint „a tag az apportként átadni vállalt know-how-t tárgyasult formában köteles a társaság rendelkezésére bocsátani, ezt a bejegyzéskor a cégbíróságnak vizsgálnia kell” csupán a forgalomképesség szempontjából bír jelentőséggel. Amennyiben nem az ismeretek apportálásáról van szó, a know-how írásbeli dokumentációjának hiánya önmagában nem zárja ki a védelemből a szóban forgó ismereteket – feltéve, hogy a fentebb ismertetett ismervek fennállása ilyen módon is kétség nélkül megállapítható.

Ezzel összefüggésben látni kell azt is, hogy a vagyoni értékűség igazolásához, illetve a védelem alatt álló ismeretek körének rögzítéséhez, azaz a védelem tárgyának azonosításához rendkívüli mértékben hozzájárulhat, ha az érintett ismeretek csoportja jól körülírható, és valamilyen formában rögzítésre kerül. A know-how védelme alapján történő jogérvényesítés során rendkívüli jelentőséghez jut, hogy a jogosult bizonyítani tudja-e, hogy know-how-

⁵ A hatályos jogszabályok nem zárják ugyan ki, hogy – elutasított vagy visszavont – iparjogvédelmi (első sorban szabadalmi vagy használatiminta-oltalmi) bejelentések tartalmát képező ismeretek know-how-ként védelemben részesüljenek, hiszen a know-how-védelemhez szükséges küszöb a lajstromozott iparjogvédelmi jogokhoz szükséges oltalomképességi feltételekhez képest alacsonyabb; jellemzően mégis olyan ismeretekről van szó, amelyeket nem vetettek alá a hatósági eljárás „próbájának”, a megadott oltalom pedig – az oltalom megadására irányuló eljárás szerves részét képező nyilvánosságra tekintettel – mindenképpen kizárja a párhuzamos know-how-védelem fennállását.

val rendelkezik, illetve, hogy a másik fél a védelem alá eső ismereteket sajátította el és hasznosította. Előzetes írásbeli rögzítettség hiányában a bizonyítás könnyen ellehetetlenülhet, ami a jogérvényesítés áthatolhatatlan gátját képezheti.

A védelem lajstromozatlan mivoltából következik az is, hogy a védelemre hivatkozó személynek kell bizonyítania azt, hogy a másik fél a védelem alatt álló ismeretet vagy tapasztalatot hasznosítja, ilyen bizonyítás hiányában pedig az igény nem tekinthető megalapozottnak. Ezt a BH2000.243-ban olvasható bírói döntés is megerősíti, amikor – igaz, szintén a „hézagmentes oltalom” kontextusában – kimondja, hogy *„külön jogszabály hatálya alá nem tartozó műszaki ismeretek védelme iránti perben a jogosultnak kell bizonyítania, hogy annak eredményeit az alperes elsajátította vagy felhasználta”*.

e) A nevesítetlen szellemi alkotások és a know-how elhatárolása

A know-how és a szellemi tulajdon fentiekben említett – a Ptk. 86. § (3) bekezdésében szabályozott – nevesítetlen formái közötti viszonyt a jogszabályok nem világítják meg, a bírói gyakorlat pedig gyakran összemossa a két kategóriát. A (3) és a (4) bekezdés együttes olvasatából az is következhetne, hogy két különálló kategóriáról van szó, ha azonban a két jogintézmény ismérveit vizsgáljuk, átfedéseket is lehet találni. Úgy tűnik, hogy a know-how-nak minősülő ismeretek többsége a külön jogszabályok hatálya alá nem tartozó, de „társadalmilag széles körben felhasználható”, „közkinccsé még nem vált” szellemi alkotások körébe is besorolható. A hézagmentes oltalmat biztosító rendelkezés sem az ismeretek jellegére, sem vagyoni értékére nézve nem határoz meg közelebbi követelményeket, és a jogosulti pozíció sem tűnik olyan mértékben rögzítettnek, mint a know-how esetében. A két jogintézményt mindenesetre egymáshoz közelíti az a tény, hogy az általuk biztosított védelem megsértése esetében érvényesíthető igények köre azonos.

Az újabb bírói gyakorlat ugyanakkor az élesebb elhatárolás mellett foglalva állást hangsúlyozza, hogy *„a Ptk. 86. §-ának (4) bekezdésében szabályozott know-how nem a (3) bekezdés úgyszintén nem nevesített szellemi alkotásainak, hanem a szabályozás szempontjából egyenrangú területekről van szó. A 86. § (3) bekezdése inkább a feltalálói tevékenységhez közelebb álló, elméleti jellegű szellemi alkotásokra vonatkozik, amelyekről ugyan külön jogszabályok nem rendelkeznek, de amelyek társadalmilag széles körben felhasználhatók, és még nem váltak közkinccsé. Ezzel szemben a know-how alapvetően gyakorlati, vagyoni értékkel bíró, gazdasági, műszaki és szervezési ismereteket, tapasztalatokat foglal magába.”* (Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.22.132/2011/7.)

A jelen ügygel összefüggésben az Iparjogvédelmi Szakértői Testület megjegyzi, hogy a felperes irataiban található ismeretek jogi oltalmazhatóságát elsősorban a nevesítetlen szellemi alkotások viszonylatában indokolt megvizsgálni. Ugyanakkor, mivel a közkinccsé válás hiánya mindkét esetben törvényi feltétel, az alábbiakban tett megállapítások mindkét oltalmi kategória tekintetében megfelelően irányadók.

Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület válasza a feltett kérdésekre

1. *Védett szellemi alkotásnak minősül-e a tanulmányban szereplő koncepció, az társadalmilag széles körben felhasználható-e, közkinccsé vált-e?*

A szakértői testület a bemutatott iratok tartalmát a kérdésnek megfelelően elsődlegesen abból a szempontból vizsgálta meg, hogy a Ptk. 86. §-ának szabályai alapján a tanulmány jogi védelemben részesülhet-e.

A tanulmány célja, hogy olyan fejlesztési koncepciót fogalmazzon meg, amelynek mentén megvalósítható lenne a hazai játék- és taneszközkultúra javítása, a magyarországi előállítási játékszerek köre – foglalkoztatáspolitikai célokat is szem előtt tartva – érdemben bővíthetne. A jogi háttér ismertetése során elmondottakból következően a testület álláspontja szerint a tanulmányban megfogalmazott stratégia, valamint annak bemutatott pedagógiai és gazdasági vonzatai egyértelműen azt támasztják alá, hogy a koncepció társadalmilag széles körben felhasználhatónak minősül.

A 2003. szeptember 26. napján – egyebek mellett az elsőrendű alperes, valamint a felperes egyik szerzőtársának érdekeltségébe tartozó társaság között – „Játék- és Taneszköz Klaszter létrehozására a Dunántúlon” címmel létrejött együttműködési megállapodás értelmében a klaszter működésének szellemi háttérét a felperesnek és szerzőtársainak a tanulmányban kifejtett szerzői műve kívánta biztosítani. A megállapodás keretében létrehozott ún. jogvédett alap 50%-át a felperes és szerzőtársai által rendelkezésre bocsátott szellemi mű biztosította, amelynek értékét is meghatározták. A megállapodás rendelkezéseiből kitűnően a szerződő felek a tanulmányt olyan vagyoni értékkel bíró, egyidejűleg a gyakorlati hasznosítást is megcélzó alkotásnak tekintették, amelyre a későbbi közös gazdasági tevékenységüket akarták alapozni. A szervezeti és működési elgondolások, az érintett kormányzati szervek szerepének részletes vizsgálata és az esetleges gyártási lehetőségek áttekintése azt erősíti meg, hogy egyértelműen gazdasági és szervezési jellegű – a gyakorlatban alkalmazható – ismeretekről van szó.

Mivel a szerződésből is kifolyólag a tanulmányt nem tekintették a közkinccs részének (és az ismeretek esetleg későbbi közkinccsé válására utaló elemek sincsenek az iratok között), így valamennyi olyan ismerv fennáll a testület véleménye szerint, amely a tanulmány akár know-how-kénti, akár pedig a szellemi tulajdon fentiekben említett – a Ptk. 86. § (3) bekezdésében szabályozott – nevesítetlen formájakénti jogi oltalmát megalapozhatja.

2. *A pályázatban, valamint a sikeres pályázat eredményeként megkötött támogatási szerződés alapján a negyedrendű és az elsőrendű alperes között 2004. július 1. napján létrejött szerződésben vállalt kötelezettségek teljesítése során átvételre, felhasználásra került-e a tanulmányban kifejtett koncepció, illetve annak tartalmilag meghatározható elemei?*

A korábban is hivatkozott pályázat egyes meghatározó lényeges elemei már a tanulmányban is megtalálhatóak. Mindkét dokumentum a hazai bázisú játék- és taneszközyártás fej-

lesztésére fogalmaz meg koncepciót, amelynek hangsúlyos eleme a különböző szervezetek egymással történő szoros együttműködése, a megfelelő koordináció az egyes szereplők között. A tanulmány esetében egy esetleges külön szervezet létrehozására történik javaslattevél, míg a pályázat egy klasztert kíván felállítani erre a célra.

A kezdeményezés megvalósításával betölteni kívánt piaci rés meghatározása, a közös információs bázis létrehozása, a tervezési, kutatás-fejlesztési és gyártási folyamatok koordinációja, a résztvevők számára a képzés és továbbképzés biztosítása, a folyamatos visszacsatolás, az infrastrukturális és technikai háttér biztosítása a hangsúlyozottan magyar szereplőkre épülő játék- és taneszközyártásban olyan közös elemek a két dokumentumban, amelyek arra engednek következtetni, hogy a két anyag nem egymástól függetlenül keletkezett. A két koncepcióban bemutatott költségelemek is jelentős részben átfedést mutatnak egymással.

Egy klaszter létrehozása és annak működése természetesen már ismert tevékenységnek minősült korábban is, önmagában nem tekinthető újdonságnak, és egy klaszter kialakítására irányuló koncepciónak megvannak a szükségszerű elemei. Ugyanakkor a célterületen (játék- és taneszközyártás) történő együttműködés egyáltalán nem kézenfekvő. Számos olyan elem van a pályázatban, így különösen például a pedagógiai szempontok, az egészségkárosodott és a képességeikben az átlaghoz képest lényegesen elmaradott gyermekek fejlesztési szempontjai, amelyek azt támasztják alá, hogy ezek egyértelműen a tanulmányból kerültek átvételre még akkor is, ha az átvétel nem szó szerint történt, hanem koncepcionális elgondolások tükröződnek vissza a pályázat szövegében.

3. *A védett szellemi alkotás felhasználása esetén az azt felhasználó alperes(ek)nél keletkezett vagyoni eredményből, a szellemi alkotás felhasználásával elért bruttó eredményből a Ptk. 87. § (2) bekezdése szerinti részeltetési igény alapján milyen mértékű (arányú) részeltetés indokolt a védett szellemi alkotás felhasználásáért?*

A Ptk. 87. §-ának (2) bekezdése értelmében a külön jogszabályok hatálya alá nem tartozó szellemi alkotásokat és a személyek vagyoni értékű gazdasági, műszaki, szervezési ismereteit és tapasztalatait érintő védelem körében a jogosult azt is követelheti, hogy az eredményeit elsajátító vagy felhasználó személy részeltesse őt az elért vagyoni eredményben. Ahogy az korábban kifejtésre került, mind a know-how, mind pedig az egyéb, oltalomban nem részesülő szellemi alkotás esetében az oltalom megsértése csak az ismeret jogszerűtlen megszerzése vagy az azzal való visszaélés által valósulhat meg.

2003. október 10-én a felperes, valamint az elsőrendű és a másodrendű alperesek, illetve további személyek között „Dél-dunántúli játék- és taneszköz projekt menedzsment szerződés” címmel megállapodás jött létre. A szerződő felek rögzítették, hogy együttműködésük szellemi háttérét a felperesnek és szerzőtársainak a tanulmányban kifejtett szerzői műve biztosítja, gazdasági-kondicionális háttérét pedig az elsőrendű alperes üzleti működési terve, illetve a működést lehetővé tevő forráskutatás és forrásbiztosítás által értékbiztosított munka adja. Az ily módon közösen létrehozott értéket, az ún. jogvédett alapot ... forintban

határozták meg, amelyből 50%-ot a felperes és szerzőtársai által biztosított szellemi mű, további 50%-ot az elsőrendű alperes által biztosítandó gazdasági-kondicionális háttér képviselt. Bíróság által jogerősen is megállapított módon az alpereseknek ebből a szerződésből nem keletkezett közvetlen fizetési kötelezettsége a felperes felé, ilyen tartalmú kötelezettséget a szerződés sem tartalmazott. Mindazonáltal a felperesek által létrehozott szellemi alkotás jogi védettségének elismerése mellett sem történt meg a tanulmánynak a szerződés által meghatározott keretek között oly módon történő felhasználása, amelyből a felperes szerződésen alapuló vagyoni igényt érvényesíthetne.

A projektmenedzsment-szerződés létrejötte után a Regionális Fejlesztési Tanács 2004. május 14. napján vissza nem térítendő támogatás nyújtására kötött szerződést a negyedrendű alperessel. A közbeszerzési eljárás eredményeként a negyedrendű alperes 2004. július 1-jén kötött szerződést az elsőrendű alperessel, amelyben ... Ft díjazás mellett megrendelte a „Játék- és Taneszköz Klaszter megszervezése és működési feltételeinek biztosítása a Dél-Dunántúlon” projekthez az intézményfejlesztés és a vállalati együttműködés feltételeit megalapozó megvalósíthatósági tanulmány kidolgozását és egyéb feladatokat. Az egyes részfeladatok megvalósítására az elsőrendű alperes a felperessel 2004 júliusában szerződést kötött. A felperes az általa készített megvalósíthatósági tanulmányt 2004. szeptember 30. napjáig az elsőrendű alperes rendelkezésére bocsátotta, aki ... Ft díjazást fizetett a felperes részére. Később jogerős ítélet a felperest hibás teljesítés miatt ... Ft és járulékai visszafizetésére kötelezte. A felperes és az elsőrendű alperes között létrejött ezen vállalkozási szerződésben nem történt utalás a felperes és társai által létrehozott tanulmány felhasználására. A felperes feladata alapvetően szakértői tevékenység ellátása: megvalósíthatósági tanulmány készítése, a magyar pedagógia országos taneszközellátó rendszere modelljének összeállítása, valamint olyan kutatási területek előkészítése, ahol már konkrét termékcsaládok jeleníthetők meg. Figyelemmel arra is, hogy a feladatok ráadásul csak részben kerültek megvalósításra, nem merülhet fel, hogy a ténylegesen kifizetett összeget a tanulmány felhasználása ellenértékének kellene tekinteni.

A 2. kérdés megválaszolására során kifejtésre került, hogy számos olyan elem van a pályázatban, amely azt támasztja alá, hogy ezek egyértelműen a tanulmányból kerültek átvételre, még akkor is, ha az átvétel nem szó szerint történt, hanem koncepcionális elgondolások tükröződnek vissza a pályázat szövegében. A felperes, illetve az alperesek közötti – a korábbiakban részletesen kifejtett – szerződéses viszonyokból kitűnően a felek tisztában voltak azzal, hogy a klaszter létrehozására irányuló kezdeményezés a felperes és szerzőtársai szellemi alkotásán alapul. A szerződések alapján viszont a tanulmányban testet öltő szellemi alkotás felhasználása ellenértékének tekinthető kifizetés nem történt a felperes javára.

Ennek megfelelően a Ptk. 87. §-ának (2) bekezdése értelmében a jogosult felperes követelheti, hogy a felhasználó személyek részeltessék őt abban az elért vagyoni eredményben, amelyhez a tanulmány szerinti szellemi alkotás szerződésen kívüli felhasználásával jutottak. Tekintettel arra, hogy a már többször hivatkozott, 2003. október 10. napján kelt, „Dél-du-

nántúli játék- és taneszköz projekt menedzsment szerződés” címmel létrejött megállapodás szerint a felperesnek és szerzőtársainak a tanulmányban kifejtett szerzői műve az ún. jogvédelem alap 50 százalékát biztosította, és ezt akkor az alperesek is elismerték, így – ezzel ellentétes adatok hiányában – indokoltnak tűnik, hogy az elért vagyoni eredmény 50 százaléka a szellemi alkotás jogosultjait illesse meg. A rendelkezésre bocsátott iratok alapján vagyoni eredménynek elsődlegesen a negyedrendű alperes részére folyósított, vissza nem térítendő pályázati támogatási összeget kell tekinteni.

4. Egyéb, az ügy megítélése szempontjából jelentős kérdések megválaszolása.

Tekintettel arra, hogy az első három kérdés kapcsán a vonatkozó jogi környezet és gyakorlat kimerítően feltárára került, az Iparjogvédelmi Szakértői Testület az ügy megítélése szempontjából releváns egyéb kérdést nem talált.

Összefoglalás

A szakértői testület az alábbiakban összegzi a szakvélemény készítésére irányuló megkeresésben foglalt kérdésekre vonatkozó megállapításait.

A testület véleménye szerint valamennyi olyan jogszabályi ismerv fennáll, amely a tanulmány akár know-how-kénti, akár pedig a szellemi tulajdon fentiekben említett – a Ptk. 86. § (3) bekezdésében szabályozott – nevesítetlen formájakénti jogi oltalmát megalapozhatja.

A tanulmány és a pályázat összehasonlításakor számos olyan elemet lehet találni a pályázatban, amelyek azt támasztják alá, hogy ezek egyértelműen a tanulmányból kerültek átvételre, még akkor is, ha az átvétel nem szó szerint történt, hanem koncepcionális elgondolások tükröződnek vissza a pályázat szövegében. Ezek mindkét mű meghatározó elemei.

A felperes, illetve az alperesek közötti – a korábbiakban részletesen kifejtett – szerződéses viszonyokból kitűnően a felek tisztában voltak azzal, hogy a klaszter létrehozására irányuló kezdeményezés a felperes és szerzőtársai szellemi alkotásán alapul. A szerződések alapján viszont a tanulmányban testet öltő szellemi alkotás felhasználása ellenértékének tekinthető kifizetés nem történt a felperes javára.

Mivel a tanulmány felhasználásának ellenértékeként szerződéses jogviszonyokon alapuló kifizetés a felperes számára annak ellenére nem történt, hogy a szellemi alkotás jogi oltalma valamennyi fél előtt ismert volt, ennek megfelelően a Ptk. 87. §-ának (2) bekezdése értelmében a jogosult felperes követelheti, hogy a felhasználó személyek részeltessék őt abban az elért vagyoni eredményben, amelyhez a tanulmány szerinti szellemi alkotás szerződésen kívüli felhasználásával jutottak.

Dr. Baticz Csaba, az eljáró tanács elnöke

Dr. Németh Gábor, az eljáró tanács előadó tagja

Dr. Cserhátiné dr. Füzesi Krisztina az eljáró tanács szavazó tagja

SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY SZABADALMI OLTALOM KÉRDÉSÉBEN

ISZT-9/2017⁶

I. A tényállás

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: adóhatóság) az Iparjogvédelmi Szakértői Testület szervezetéről és működéséről szóló 270/2002. (XII. 20.) Korm. rendelet 1. §-ának (1) bekezdése alapján szakértőként rendelte ki a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala mellett működő Iparjogvédelmi Szakértői Testületet annak érdekében, hogy adjon szakvéleményt a végzésben feltett kérdésekre.

Az adóhatóság a szakértői vizsgálat lefolytatásához az alábbi dokumentumokat bocsátotta rendelkezésre:

D1: a B. Kft. és a V. Kft. között megkötött szabadalmilicencia-szerződés;

D2: az említett szabadalmilicencia-szerződés módosítása.

Az adóhatóság a kirendelő végzés indokolásában tájékoztatta a szakértői testületet arról, hogy a B. Kft. és a V. Kft. szabadalmilicencia-szerződést kötött a „Tetőerőmű fényáteresztő anyagból” elnevezésű találmány felhasználói jogainak értékesítésére. A szerződés 1. pontja szerint a szerződés tárgya nem terjed ki know-how-ismeretekre, azok külön szerződés alapján kerülnek majd átadásra a licencvevőnek.

Az ellenőrzés megállapította, hogy a fenti szerződés 1. pontjában foglaltak megtalálhatók az interneten.

Az ellenőrzés lefolytatásához szükséges a szerződés tárgyának minősítése és értékelése.

A szakvélemény kérésére ennek jegyében került sor.

II. A feltett kérdések

Az adóhatóság a következő kérdésekre kért választ a szakértői testülettől:

1. a szerződés alapján prototípus gyártása megvalósítható-e;
2. a találmány felhasználói jogának megszerzésével know-how-ismeretek nélkül a szerződés 3. pontjában foglaltaknak megfelelően a találmány műszakilag megvalósítható-e;
3. a fenti szerződés alapján a találmány az eddigi energetikai megoldásokhoz képest újszerűnek minősíthető-e;
4. szellemi értéket képvisel-e;
5. a szerződés alapján értékesített jog értéket képvisel-e?

⁶ A szakértői vélemény adóhatósági megkeresés alapján, folyamatban lévő ügyben született.

Az adóhatóság kirendelő végzésében kérte, hogy a szakértői testület „szakértői véleményben a feltett kérdések megválaszolásán túl a kérdésekkel összefüggő más szükséges megállapításokat is közölje”.

III. A szakértői testület eljárása

1. A testület a 270/2002. (XII.20.) Korm. rendelet által meghatározott feladatkörben, szervezeti és eljárási rendben, valamint a tényállásra irányadó jogszabályok – főként a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Szt.), továbbá a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) – rendelkezései alapján alakította ki az alábbiakban kifejtésre kerülő álláspontját.
2. A kormányrendelet értelmében a szakértői testület a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt; a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást. A jelen szakértői vélemény megállapításai és következtetései tehát az adóhatóság kirendelő végzésében közölt információkon, a kirendelő végzés mellékletein, valamint az ügyhöz kapcsolódó szabadalmi bejelentésre vonatkozó – az iparjogvédelmi hatósági nyilvántartásban szereplő nyilvános – adatokon alapulnak, és csak azokra nézve helytállóak.
3. Ez a szakértői vélemény a kirendelő végzésben említett ellenőrzéssel kapcsolatban eljáró hatóságokat és bíróságokat nem köti.

IV. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület álláspontja

A szakértői testület az adóhatóság kirendelő végzésében kitűzött feladatra (szakértői vélemény adása „a titokban tartott találmány szabadalmazhatóságával, valamint a szolgálati vagy alkalmazotti találmány feltalálóját megillető díjazással kapcsolatos ügyben is”), valamint az adóhatóság által feltett iparjogvédelmi vonatkozású kérdésekre nézve kialakított álláspontját az alábbiakban fejté ki.

Általános megállapítások

Az Szt. rendelkezései szerint:

7. § (1) Feltaláló az, aki a találmányt megalkotta.
8. § (1) A szabadalom a feltalálót vagy jogutódját illeti meg.
(3) Ha többen közösen alkották a találmányt, a szabadalom a feltalálókat, illetve jogutódjaikat közösen illeti meg. ...
9. § (1) Szolgálati találmány annak a találmánya, akinek munkaviszonyból folyó kötelessége, hogy a találmány tárgykörébe eső megoldásokat dolgozzon ki.

- (2) Alkalmazotti találmány annak a találmánya, aki, anélkül, hogy ez munkaviszonyból eredő kötelessége lenne, olyan találmányt dolgoz ki, amelynek hasznosítása munkáltatója tevékenységi körébe tartozik.
10. § (1) A szolgálati találmányra a szabadalom a feltaláló jogutódjaként a munkáltatót illeti meg.
(2) Az alkalmazotti találmányra a szabadalom a feltalálót illeti meg, a munkáltató azonban jogosult a találmány hasznosítására. A munkáltató hasznosítási joga nem kizárólagos; a munkáltató hasznosítási engedélyt nem adhat. A hasznosítási jog a munkáltató megszűnése vagy szervezeti egységének kiválása esetén a jogutódra száll át; egyébként másra nem szállhat, illetve nem ruházható át.
11. § (1) A feltaláló köteles a szolgálati és az alkalmazotti találmányt, megalkotását követően, haladéktalanul ismertetni a munkáltatóval.
12. § (1) A munkáltató a szolgálati találmány ismertetésének átvételét követő észszerű időn belül köteles szabadalmi bejelentést tenni; köteles továbbá az általában elvárható gondossággal eljárni a szabadalom megszerzése érdekében.
(2) A munkáltató eltekinthet a szabadalmi bejelentés megtételétől, vagy a bejelentést visszavonhatja, ha a találmányt – annak elismerése mellett, hogy az az ismertetés átvételének időpontjában egyébként szabadalmazható lenne – titokban tartja, és üzleti titkot képező megoldásként hasznosítja. A munkáltató e döntéséről köteles tájékoztatni a feltalálót.
16. § (1) A találmány szolgálati vagy alkalmazotti jellegével, a titokban tartott találmány szabadalmazhatóságával, valamint a szolgálati vagy az alkalmazotti találmány feltalálóját megillető díjazással kapcsolatos viták bírósági útra tartoznak.
(2) A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala mellett működő Iparjogvédelmi Szakértői Testület szakértői véleményt ad a titokban tartott találmány szabadalmazhatóságával, valamint a szolgálati vagy alkalmazotti találmány feltalálóját megillető díjazással kapcsolatos ügyben is.
26. § (1) Ha a szabadalomnak több szabadalmasa van, saját hányadával bármelyik szabadalmastárs rendelkezhet. A szabadalmastárs részesedési hányadára a többi szabadalmastársat harmadik személlyel szemben elővásárlási jog illeti meg.
(2) A találmányt bármelyik szabadalmastárs egyedül is hasznosíthatja, köteles azonban társainak, részesedési hányaduk arányában, megfelelő díjat fizetni.
(3) A szabadalmastársak a találmány hasznosítására harmadik személy részére csak közösen adhatnak engedélyt. A hozzájárulást a polgári jog általános szabályai szerint a bíróság ítélete pótolhatja.
27. § (1) Hasznosítási szerződés (szabadalmi licencszerződés) alapján a szabadalmas engedélyt ad a találmány hasznosítására, a hasznosító pedig köteles ennek fejében díjat fizetni.

18. § (1) A szabadalmi oltalom a bejelentés közzétételével keletkezik, az oltalom hatálya visszahat a bejelentés napjára.
(2) A közzététellel keletkező oltalom ideiglenes. Véglegessé akkor válik, ha a bejelentő a találmányra szabadalmat kap.
38. § Az ideiglenes szabadalmi oltalom keletkezésére visszaható hatállyal megszűnik, ha *a*) a szabadalmi bejelentést jogerősen elutasítják;
54. § (1) A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala a közzétett szabadalmi bejelentésekről és a szabadalmakról lajstromot vezet, amelybe ... be kell jegyezni a szabadalmi jogokkal kapcsolatos tényeket és körülményeket. ...
55. § (2) A szabadalmi oltalommal összefüggő jogok és tények tudomásulvétele, illetve bejegyzése ügyében – a szabadalmi eljárásokban bekövetkezett tények kivételével – a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala írásban előterjesztett kérelem alapján dönt, azzal, hogy az ügyfél adatainak változásáról más hatóságtól kapott értesítés nem tekinthető írásban előterjesztett kérelemnek. A kérelemhez csatolni kell az alapul szolgáló közokiratot vagy megfelelő bizonyító erejű magánokiratot. Ha ugyanabban az ügyben olyan kérelmeket nyújtanak be, amelyek teljesítése kizárná egymást, a kérelmeket a beérkezésük sorrendjében kell elbírálni.

Az SZTNH által vezetett közhiteles nyilvántartás szerint a szakértői vizsgálat alapját képező szabadalmi bejelentés ideiglenes oltalom alatt áll.

Az idézett jogszabályi előírások és nyilvántartásba bejegyzett adatok alapján a D1 melléklet szerinti szabadalmilicencia-szerződés tárgyát képező szabadalmi bejelentés egyéni bejelentés, amelynek feltalálói és egyben jogosultjai magánszemélyek 50-50% arányban. A találmány szolgálati vagy alkalmazotti jellegére utaló adat nem szerepel a nyilvántartásban.

A D1 alatt csatolt szabadalmilicencia-szerződés 1. pontja szerint D. J. feltaláló és a licencadó B. Kft. megállapodást kötött a bejelentett találmány hasznosítási jogának a B. Kft.-re történő átruházásáról. Meg kell jegyezni, hogy a vonatkozó jogszabályok alapján a licenciamegállapodás csak abban az esetben köthető meg kizárólag az egyik feltalálással, amennyiben a másik feltaláló jogosultsági hányadát előzetesen feltalálótársára átruházza, vagy arról feltalálótársa javára lemond. Ennek megtörténte utaló információ sem a szabadalmi lajstromban nem szerepel, sem egyéb forrásból nem áll a szakértői testület rendelkezésére. A hivatkozott licenciaszerződés preambuluma ugyan utal arra, hogy D. J. a licenciadó „alkalmazottja”, de a találmány szolgálati jellegére vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre, illetve a szerződés szövege kifejezetten rögzíti, hogy a találmányhoz fűződő jogok külön jogüggyellett kerültek átruházásra a B. Kft. részére.

A D1 melléklet szerinti szabadalmilicencia-szerződés 1. pontjában szereplő műszaki ismertetés és rajz az adóhatóság közlése szerint megtalálható a D. Kft. internetes honlapján.

A szakértői testület megállapította, hogy az információk feltöltése a nevezett honlapra pusztán a D. Kft. K+F+I (kutatás+fejlesztés+innováció)-szolgáltatási tevékenységének ré-

szét képezi, nem áll összefüggésben az érintett találmánnyal kapcsolatos jogosultságokkal, ezért irreleváns a kirendelő végzésben feltett kérdések megválaszolása szempontjából.

Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület válasza a feltett kérdésekre

Az adóhatóság 1. kérdésére a testület válasza a következő: kizárólag a szerződésben meghatározott információk alapján prototípus gyártásának nincs realitása.

Az adóhatóság 2. kérdésére a testület válasza a következő: a találmány hasznosítási jogának megszerzésével know-how-ismeretek nélkül a szerződés 3. pontjában foglaltaknak megfelelően a találmány műszaki megvalósításának nincs realitása.

Az adóhatóság 3. kérdésére a testület válasza a következő: A találmány „újszerűségének” minősítése kívül esik a szakértői testület hatáskörén. A szabadalmi bejelentés tárgyát képező találmány újdonságának vizsgálata – a szabadalmazhatóság egyéb kritériumainak vizsgálatával együtt – a SZTNH kizárólagos feladat- és hatásköre. Erről az Iparjogvédelmi Szakértői Testület előzetesen nem jogosult nyilatkozni.

Az adóhatóság 4. és 5. kérdésére a testület válasza a következő: a találmány és a találmányhoz fűződő jogosultságok átruházhatók, forgalomképességük okán vagyoni értéket képviselhetnek. Ez a vagyoni („szellemi”) érték számos tényezőtől függ, alapvetően a piaci viszonyok határozhatják meg az összecszerűségét. Egy függőben lévő szabadalmi bejelentés esetében a találmányhoz fűződő jogok a függő jogi helyzet fennmaradásáig – azaz amíg van esély a szabadalmi oltalom megszerzésére – bírhatnak vagyoni értékkel. Amennyiben a szabadalmi bejelentés jogerősen elutasításra kerül, a kérelem tárgyát képező találmányhoz fűződő jogoknak vagyoni értékük gyakorlatilag nem lehet, hiszen a közzététellel a találmány bárki számára megismerhetővé vált, és az oltalmi igény elutasításával annak hasznosítására a kérelmező nem kapott kizárólagos jogot. A találmányhoz kapcsolódó és a szabadalmi bejelentésben nem említett know-how ugyanakkor ettől függetlenül bírhat vagyoni értékkel, de ez nem szerepelt a feltett kérdések között.

Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület álláspontjának indokolása

Az 1. és a 2. kérdésekre adott választ a kérdések és válaszok szoros összefüggése miatt a szakértői testület összevonva indokolja.

A D1 szabadalmilicencia-szerződés 1. pontjában a találmány lényegét összefoglaló rövid ismertetés és rajz található, egyben hivatkozást tartalmaz a szabadalmi bejelentésre. A szabadalmilicencia-szerződés 7. pontja, illetve annak módosítása értelmében a találmány birtokba adása (azaz a leírás, igénypontok, rajz és kivonat átadása) 2016. december 31-ig megtörténik (megtörtént). Ennek következtében a szabadalmilicencia-szerződésbe foglalt rövid ismertetés és rajz, továbbá a szabadalmi bejelentés birtokba adott fenti mellékleteinek összessége képezi a licencvevő rendelkezésére bocsátott műszaki információt.

Megjegyzendő, hogy a szabadalmi bejelentés közzétételét követően (2017. 08. 28. napjától) a közzétételi leírást, rajzot és kivonatot bárki korlátozás nélkül megtekintheti, és azokról másolatot kérhet. A közzététellel a bejelentés napjára visszaható hatállyal ideiglenes oltalom keletkezik, amely a szabadalom engedélyezésével válik végleges oltalommá [Szt. 18. § (1), (2) bek.].

A szabadalmilicencia-szerződés 1. pontja szerint „a szerződés tárgya nem terjed ki a szabadalommal összefüggő know-how-ismeretekre, azokat igény esetén Licencadó külön szerződés alapján átadja Licencvevőnek”.

A rendelkezésre bocsátott műszaki információkból megállapítható a találmány szerinti tetőerőmű (kombinált napkollektor – napelem – tetőfedő panel) felépítése és a gyártására alkalmas technológiák megnevezése (hagyományos műanyagipari eljárások és/vagy precíziós műanyagfröccsöntés és/vagy 3D nyomtatás). További – a tetőerőmű konkrét megvalósításához nélkülözhetetlen – információkat azonban sem a szabadalmilicencia-szerződés, sem a szabadalmi bejelentés mellékletei nem tartalmaznak. Ezek hiányában mind a prototípus legyártása, mind a találmány tárgyának gyártható formában történő műszaki megvalósítása csak részletes és speciális műszaki ismeretek (műanyagfeldolgozási-alakítási technológiák, optika, fény-/villamosenergia-átalakítók stb.) birtokában, jelentős feltalálói tevékenység kifejtésével lenne lehetséges. Ezen ismeretek egyidejű rendelkezésre állásának valószínűsége rendkívül csekély, ezért a sikeres megvalósítás és gyárthatóság érdekében célszerűbb és gazdaságosabb a találmánnyal kapcsolatos know-how-ismeretek átvétele.

A 3. kérdéssel kapcsolatban az Iparjogvédelmi Szakértői Testület megjegyzi, hogy az Szt. 44. §-a (2) bekezdésének a) pontja alapján a szabadalom megadásával kapcsolatos ügyek az SZTNH kizárólagos hatáskörébe tartoznak. A szabadalmi bejelentési eljárás keretében vizsgálja meg az SZTNH, hogy a bejelentett találmány megfelel-e a szabadalmazhatósági kritériumoknak, többek között az újdonság követelményének.

Folyamatban lévő szabadalmi bejelentés tárgyát képező találmány esetében az újdonság követelményének való megfeleléssel kapcsolatos állásfoglalásra tehát a szakértői testületnek nincs lehetősége. Felhívja azonban a figyelmet arra, hogy a közzététellel egyidejűleg nyilvánosságra került újdonságkutatási jelentés szerint léteznek a találmány újdonságát megkérdőjelező (X jelű) dokumentumok, amelyek hatással lehetnek a szabadalmi oltalom esetleges későbbi megadására. Ezek a dokumentumok a szabadalmi bejelentés érdemi vizsgálata során kerülnek elbírálásra. Ezt követően – illetve a szabadalmazhatóság egyéb kritériumainak vizsgálata után – kerül sor a szabadalmi oltalom megadására vagy a szabadalmi bejelentés elutasítására.

A 4. és 5. kérdésre adott válaszában a testület megállapította, hogy a találmány vagyoni („szellemi”) értéket képvisel, valamint hogy a szabadalmilicencia-szerződés alapján értékesített jog a szabadalmi eljárás befejezéséig fennálló függő jogi helyzet időtartama alatt, illetve az eljárás befejezésével a szabadalom engedélyezése esetén képvisel értéket.

A szabadalmi bejelentésben foglalt megoldás feltalálása kétségtől szellemi tevékenység, amelynek vagyoni értéke a találmány hasznosítása révén érvényesíthető. A hasznosításnak többféle módja képzelhető el, amelyekre konkrét jogszabályi előírások vonatkoznak.

A találmány által képviselt szellemi érték érvényesítésének lehetősége különböző a találmány szabadalmazása, illetve a szabadalmi bejelentés elutasítása esetén.

Amennyiben a szabadalmi bejelentés megfelel valamennyi törvényes előírásnak, és a találmány nincs kizárva a szabadalmi oltalomból, az SZTNH a találmányra szabadalmat ad. [Szt. 1–6. §]

A szabadalom engedélyezése esetén a szellemi érték érvényesítésével kapcsolatban az Szt. a következőket írja elő:

19. § (1) A szabadalmi oltalom alapján a szabadalom jogosultjának – a szabadalmasnak – kizárólagos joga van a találmány hasznosítására.
25. § (1) A találmányból és a szabadalmi oltalomból eredő jogok – a feltaláló személyhez fűződő jogai kivételével – átszállhatnak, átruházhatók és megterhelhetők.
27. § (1) Hasznosítási szerződés (szabadalmi licencszerződés) alapján a szabadalmas engedélyt ad a találmány hasznosítására, a hasznosító pedig köteles ennek fejében díjat fizetni.
- 43/A. § (1) Az e törvényben nem szabályozott kérdésekben a Polgári Törvénykönyv (a továbbiakban: Ptk.) rendelkezései az irányadók
- a) a találmányhoz kapcsolódó és a szabadalmi oltalomból eredő jogok átszállására, átruházására, megterhelésére, a közös szabadalmi igényre és a közös szabadalmi oltalomra;
 - b) a találmányi díj szerződésre;
 - c) a hasznosítási szerződésre; valamint
 - d) a szabadalmakkal összefüggő egyéb személyi és vagyoni viszonyokban.

A szabadalmi bejelentés vizsgálata folyamatban van, a szabadalom megadásával kapcsolatos eljárás lefolytatása az SZTNH kizárólagos hatáskörébe tartozik. A szabadalmi bejelentés jogosultjai 50-50 %-os arányban magánszemélyek; a szabadalom engedélyezése esetén ők ugyanilyen arányban lennének a találmány hasznosításának kizárólagos jogosultjai.

Amennyiben a szabadalmi bejelentés jogerős elutasítására kerül sor, a közzététellel keletkező ideiglenes oltalom keletkezésére visszamenőleges hatállyal megszűnik [Szt. 38. § a) pont], és a közzététellel nyilvánosságra kerülő leírás, igénypontok, rajz és kivonat információtartalma közkinccsé válik. Vagyoni értéke gyakorlatilag nem lesz. A találmánnyal kapcsolatos know-how-ismeretek azonban ebben az esetben is vagyoni értéket képvisel(het)nek és forgalomképesek lehetnek.

A know-how-ismeretekre a szabadalmi bejelentés bejelentésének időpontját és a tárgy szerinti szabadalmilicencia-szerződés megkötésének időpontját (2016. 06. 01.) tekintve az új Ptk. előírásai vonatkoznak:

2:47. § [Az üzleti titokhoz való jog. Know-how (védett ismeret)]

(1) Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára nem könnyen hozzáférhető olyan tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás, amelynek illetéktelenek által történő megszerzése, hasznosítása, másokkal való közlése vagy nyilvánosságra hozatala a jogosult jogos pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekét sértené vagy veszélyeztetné, feltéve, hogy a titok megőrzésével kapcsolatban a vele jogszerűen rendelkező jogosultat felrőhatóság nem terheli.

(2) Az üzleti titokkal azonos védelemben részesül az azonosításra alkalmas módon rögzített, vagyoni értéket képviselő műszaki, gazdasági vagy szervezési ismeret, tapasztalat vagy ezek összeállítása (e törvény alkalmazásában: védett ismeret), ha a jóhiszeműség és tisztesség elvét sértő módon szerzik meg, hasznosítják, közlik mással vagy hozzák nyilvánosságra. E védelemre nem lehet hivatkozni azzal szemben, aki a védett ismerethez vagy az azt lényegében helyettesítő hasonló ismerethez

a) a jogosulttól független fejlesztéssel vagy

b) jogszerűen megszerzett termék vagy jogszerűen igénybevett szolgáltatás vizsgálata és elemzése útján jutott hozzá.

(3) Az üzleti titok megsértésére nem lehet hivatkozni azzal szemben, aki az üzleti titkot vagy a védett ismeretet harmadik személytől kereskedelmi forgalomban jóhiszeműen és ellenérték fejében szerezte meg.

A tárgy szerinti szabadalmilicencia-szerződés 1. pontja nyitva hagyja a lehetőségét annak, hogy „szabadalommal összefüggő know-how-ismereteket igény esetén Licencadó külön szerződés alapján átadja Licencvevőnek.” A know-how-ismeretek esetleges átadására vonatkozó szerződésre az új Ptk. Hatodik könyv Második fejezetének szerződésekre vonatkozó előírásai érvényesek.

Tekintettel arra, hogy az Iparjogvédelmi Szakértői Testületnek know-how-ra vonatkozó dokumentáció, egyéb információ nem áll a rendelkezésére, a know-how tárgyat képező ismeretanyag esetleges védelmével kapcsolatban nem áll módjában állást foglalni.

Dr. Németh Gábor, az eljáró tanács elnöke

Goitein Miklós, az eljáró tanács előadó tagja

Dr. Cserhátiné dr. Füzesi Krisztina, az eljáró tanács szavazó tagja

Összeállította: dr. Cserhátiné dr. Füzesi Krisztina